

POVEL RAMEL KNÄPPUPP UPP! (Artikelserie i ALLERS, 1959)

Så ofta jag kan och har möjlighet ägnar jag min tid åt familjen. Här har minsann fotografen överraskat oss i en alldeles naturlig, lugn och avspänd situation i familjesoffan! Den som sitter längst till höger är min son, Mikael, den som sitter längst till vänster är jag själv. Vad emellan os är, är min kära hustru Susanna och min dotter Charlotte.

MINA FÖRSTA 37 ÅR

Den djupt tänkta, högt bildande och intensivt händelsedigra memoarserien "Min förstas 37 år" avslutas med detta sjätte avsnitt. Det sker i förvissningen att ni, kära läsare, går vidare i livet med nya krafter, stärkt moral och ett leende på läpparna. Men innan ni gör det är det egentligen bara en sak ni ska komma ihåg: allt det här har berättats för er av Honom Själ, d.v.s. av:

Povel Ramel för Bo Hanson

DEL 6, (ALLERS NR 16, 590503):

JORDEN RUNT MED MARTIN OCH SEN HEM IGEN!

Den här gången ska vi börja med ett litet minensprov. Försök nu att koncentrera er, så får vi se hur det går!

Här kommer då frågan som är värd 10.000 kronor som jag gärna betalar ut vilken helgfri torsdag som helst efter 1987:

Vad gjorde ni onsdagen den 8 januari 1958?

Menar ni att ni inte kommer ihåg det? Tja, där gick chansen till 10.000! Men jag kommer ihåg vad jag gjorde. Vill ni höra? All right!

Där stod jag, omgiven av en massa människor, och bredvid mig stod Martin Ljung, omgiven av en massa människor. Allesamman hade kommit dit för att Martin och jag hade haft ett litet telefonsamtal med varandra ett par dagar tidigare. Där ser man vilka konsekvenser ett oskyldigt litet telefonsamtal kan få!

- Hallå Martin, sa jag. Är du där?

- Vänta ska jag titta efter, sa Martin. Jo jag är här!

- Hör du Martin, sa jag, ska inte du och jag ge oss ut på en liten utflykt tillsammans?

- Gärna det, svarade Martin. Men inte förrän i nästa vecka. Jag har lånat ut sov-säcken och mesen till en god vän som är ute och vintercampar. Vart tycker du för resten vi ska åka?

- Hit! sa jag kort och koncist.

Hit? sa Martin. Du menar ...?

- Jag menar precis vad jag säger! Vi åker hit. Till Stockholm. Men vi gör det lite svårare för oss och tar en omväg jorden runt!

Jaha, sa Martin. Nu förstår jag. Jo, men det tycker jag vi gör! Då går jag och säger till Birgit att hon packar ner en tandborste åt mig.

Och så gjorde vi det. Reste jorden runt, menar jag. Vi for från Bromma just onsdagen den 8 januari 1958 – så egentligen är det inte så hemskt konstigt att jag kommer ihåg vad jag hade för mig den dan! – och sen dröjde det ända upp till 73 dar innan vi kom hem igen. Men då var vi trötta kan ni tro!

Snaskbullar, opium, ormar och annat hemskt

Jag är en mycket systematisk man och för alltid dagbok över mina jorden-runt-resor. Det gjorde jag över den här också. Den heter "Jorden runt på 71-75 dagar eller så där" eller "Kära lilla dagbok!", och när jag nu sitter och bläddrar i den så slås jag av hur mycket vi såg.

Vi såg till exempel en livs levande indier i Calcutta! Jodå, det är sant. Han hette Das Rasgalla och bjöd på snaskbullar, en konfekt som han tjänat sig en förmögenhet på. Martin, som är en ämabel och vänsäll människa, tvingade i sig två. På kuppen blev han dels "Das" med Rasgalla, dels väldigt tyst. Snaskbullarna var så klibbiga att han inte kunde få upp munnen förrän vi kommit till Bangkok. Men där blev han å andra sidan så förstummad av allt det vackra och intressanta vi såg så det var egentligen inte förrän vi kom till Hongkong som han fick mål i mun. Men vilket mål – anka!

Jag ska berätta vidare sen, men först måste jag kila ut i köket och ta mig en bit. Den där ankan gjorde mig så sugen på nåt gott!

Visste ni att opium är på motböcker i Siam? Det visste inte vi heller. Inte förrän vår älskvärde guide i Bangkok, generalkonsul Folke Enstedt, talade om det för oss. Han berättade att visserligen är opiumrökning officiellt förbjuden, men det finns så många hopplösa fall som man inte kan göra något åt. De får ha sin last i fred, och därför har de en "motbok", på vilken de kan få ut sin opiumranson. Men de får endast njuta av den i de statliga opiumhålur som finns.

De är av tre klasser. Klass III är rena rama snuskhålan, med pipor som rengörs ungefär var åttonde månad. Klass II är ett litet bättre etablisseman, och klass I är rena lyxstället. Massage ingår i priset, och den ges av små välväxta flickebarn i de övre tonåren. Trots deras närvaro avhöll vi oss manligen från att smaka på opiumpiporna.

Tio år tidigare hade jag ju varit i Siam, men det var otroligt vilken skillnad det var nu mot då. Allting hade blivit amerikaniserat. Sampanerna, de tjugiga båtar som förr vrickades fram i lugn och maklig takt på de gyttjegula floderna, hade nu försetts med utombordsmotorer!

Det var i Hongkong Martin fick mål i mun, som sagt.

Har ni hört talas om två av det kinesiska kökets mest raffinerade smak-skolor, Peking-skolan och Kanton-skolan?

I Hongkong åt vi en av de underbaraste middagar jag nånsin varit med om. Den var tillredd enligt Kanton-skolans alla finesser och bestod av anka. Men av ankan åt man bara själva skinnet, fantastiskt knaprigt och fint. Inuti skinnet låg en stuvning av en sådan utsökt smak att jag fortfarande kan komma ihåg hur ljuvligt gott det var.

Vänta ett slag, nu måste jag ut i köket igen! Kommer strax!

Man kunde få orm också om man ville, men det ville inte vi. Vi hade sett tillräckligt av ormar i Bangkok, där vi besökte en ormfarm. Jättelika reptiler av olika färg och art som föddes upp i storindustriell drift och som skötarna behandlade ungefär som en cykelreparatör behandlar en trasig cykelslang. Men deras teknik att tömma de gftiga bestarna på deras gift – för vidare befordran till läkemedelsindustrin som tillverkade ormserum av det – var rent mirakulös!

I Hongkong träffade vi mr Happy. Ja, han hette så, kinesiskräddaren. För 150 kronor vardera fick Martin och jag en underbar kostym, måttsydd och provad och levererad inom loppet av ett dygn!

Martin mekar åt Jocke

Japan var ett ljuvligt land, och vi lämnade det med verklig saknad. Inte minst för all den vänlighet som Inga-Bodil Vetterlund – en gång en av våra duktigaste skå-

despelerskor – och hennes man, Taro Gadelius, slösade på oss. De ordnade bland annat så att vi fick tillbringa en weekend i garanterat tvättäkta japansk miljö, dit utlänningar annars aldrig släpps. Det var sagolikt, det kan jag försäkra!

Den resa jorden runt som Martin och jag företog under 73 dagar förde oss bland annat till Tokyo. Där mötte oss miss Japan av senaste modell, en förtjusande dam i de yngre tjugoåren som kände sig upplyft i vårt sällskap.

När vi ändå var nere i de här trakterna så var det ju lika bra att vi tog vägen över Hawaii, för Martin var nyfiken på om det var samma platsparadis som jag sagt att det var. Det var det. Hawaii är i många avseenden jordens ljuvligaste plats, men där är fruktansvärt glamouriserat och Hollywood-iserat. Det är idealplatsen för "the newly weds and the nearly weds" – för de nygifta och de som bara har en tid kvar! – som amerikanerna själva säger!

Nej, då var det mycket skojigare i Mexico och i USA, för att inte tala om hur härligt det var på Cuba och på Haiti.

I Havanna på Cuba träffade vi de två svenska racerförarna Jocke Bonnier och Ulf Norinder, som skulle ställa upp i en jättetävling, i vilken världsmästaren Juan Fangio också var med. Martin var verkligen i sitt esse – han är ju totalt motorgalen – och jag undrar om inte resans höjdpunkt för honom var när han fick "meka" för Jocke i depån. Flitigare mekaniker har aldrig skådats, heller aldrig nån som varit mer hängiven sin syssla än Lång-Martin den gången!

Tyvärr hände en fruktansvärd olycka under tävlingen. Det var oerhört illa skött med avspärrningar för publiken, och när en bil slirade på en oljefläck – det sades att det var sabotage och att oljan spillts ut med flit av en medlem av Fidel Castros revolutionsrörelse, men det tror jag inte, för det var en av Castros egna anhängare som körde olycksbilen – och vräktes av banan, så hamnade den med en ohygglig fart i en åskådarklunga och sjutton personer dödades. Efter olyckan flaggades

tävlingen av, men innan banan var rensad och det hela avklarat var det ett par gånger nära panik. Publiken rusade som galningar härs och tvärs över banan, medan det fortfarande fanns bilar i rasande fart på den!

Vi gjorde en avstickare till Haiti också innan vi for hem via New York. När man nu så här efteråt sitter och summerar upplevelser och intryck så kan det sägas att visst upplevde vi en massa underbara och oförglömliga saker. Men jag tror ändå inte att en snabbtripps jorden runt på 75 dar är modellen. En sån resa blir egentligen bara en luxuös provkarta på allt man skulle vilja resa till nån gång. Och för min del är det tre länder jag oerhört gärna skulle vilja återvända till: Siam, Japan och Haiti!

”Funny Boy” värker fram

En av mina bärande idéer genom åren är ju den att jag bara arbetar vartannat år. Det betyder inte att jag ligger på sofflocket tolv månader i sträck ena året och arbetar som en galärslav följande 365 dagar (366 när det är skottår) utan helt enkelt att jag inte deltar aktivt i nån Knäppupp mer än vartannat år. Det ”fria” året pysslar jag med massor av saker: skriver lite, gör saker och ting i radio, ägnar mig åt min familj, reser och funderar på vad vi ska kunna bjuda vår publik på nästa gång.

Det drog ihop sig för en höstpremiär på Idéon hösten 1958. Vi hade två älskingsidéer att fundera på: antingen skulle vi göra en musical, en svensk originalprodukt i den genren, eller också skulle vi göra en intim historia med bara fyra-fem artister. Felix Alvo omhuldade den sista idén med förtjusning.

Men av diverse skäl sköt vi på den idén och grep oss i stället verket an med att fundera på om det inte skulle bli en musical i alla fall. Jag hade så smått börjat umgås med tanken på att göra något som hade med en resa jorden runt att skaffa, och det var till stor del därför som Martin och jag for i väg. Men vi kom snart underfund med att den idén hade sina brister. I stället drabbades jag i Mexico av idén att man skulle kunna leka med uppslaget om en resa som ägde rum i tiden, en förflyttning mellan olika tidsepoker. Jag skissade lite på den tanken, och när jag kom hem berättade jag om den för Felix och kopplade in Hasse Ekman, som ju kan det mesta och har en fantasi av Guds nåde.

Vi skrev en synopsis på hans sommarställe i Bedinge i Skåne. Under två dar ägnade vi oss enbart åt att hitta på namn på de medverkande, och när vi var klara med både det och en massa andra detaljer så hade vi stommen klar. Det enda som återstod var alltså att göra en story och sätta musik till den!

Vi for ner till Franska Rivieran och hårdjobbade, och när vi kom hem hade vi faktiskt allting klappat och klart. Sen återstod ”bara” musiken, men den värkte ju fram den också, så småningom!

Jag är visserligen part i målet, men jag tycker nog att ”Funny Boy” är bland det bästa och mest genomtänkta vi nånsin gjort i Knäppupp. Den är i varje fall ett är-

ligt försök till förnyelse, vilket för resten är ett oefftergivligt krav för oss: vi får aldrig stelna i en attityd eller en stil, vi måste alltid ge något nytt – det är helt enkelt vårt ansvar mot publiken!

Gunwer Bergkvist, det lilla yrvädet från Limhamn, har varit en av mina raraste och duktigaste medarbetare praktiskt taget sen Knäppuppen körde i gång. I "Funny Boy" har vi mycket hyss för oss kan ni tro. Och tror ni det inte, så gå dit och övertyga er. Det finns två platser lediga på bänk 4!

Nu rullar "Funny Boy" på sen ett halvår, och när vi sticker ut på vår vanliga turné i tältet "Blå-stället" har vi framför oss en jätlig sommar: vi ska drabba 67 olika platser! Om ni är riktigt snäll kommer vi till er också!

Några av mina vanligaste glädjeämnena

Ja, därmed skulle vi alltså vara framme vid dags datum i den här krönikan. Men inte ska vi skiljas för det, inte! O nej! Jag tänkte att vi i stället skulle prata om något helt annat. Varför inte om mina vanligaste glädjeämnena eller *hobbies*, som det heter på English! Då gör vi det!

Hobby nr 1 är absolut min familj, men den tycker jag liksom tillhör privatlivet. Hobby nummer 1 hoppar vi alltså över! Och övergår raskt till hobby nummer 2.

Ja, vad ska vi välja nu då? Filmning eller matlagning? Jag tror vi tar filmningen först!

Därmed menar jag nu inte professionell filmning – vilket är förbluffande roligt det med, så det ska jag fortsätta med när jag får tid nån gång – utan smalfilmning. I källaren därhemma har jag en riktigt nätt liten biograf för 16 mm film och ljudagg-regat och mixningsattiralj och klippbord och det ena med det andra, och där är jag en flitig och hängiven arbetare. Dels har jag faktiskt kopior på alla långfilmer jag

varit med i, men där finns också massor av annat smått och gott. En 1,5 timme lång film från Martins och min jorden-runt-resa, filmer från Knäppupp-turnéerna, semesterfilmer från när och fjärran och – ja, jag orkar faktiskt inte räkna upp allt. Jag ser ingen annan råd än att ni får komma hem och titta själv. Ni går bara till vänster över Lidingö-bron och sen rakt fram, och sen tar ni av första gatan till höger och tredje till vänster och viker in på fjärde från höger och slinker in på tredje från vänster, och så går ni uppför backen och så är det där! Nu hittar ni väl? Bra!

Nu ska vi tala lite om mat, det tycker jag är så rogvande!

Mat är gott. Mat är nyttigt. Mat är dyrt.

Nu har vi talat om mat.

Men vi kan väl tala lite mer om mat – det som är så skojigt? Det gör vi.

Jag tycker väldigt mycket om mat, framför allt om mat som är uppiffad med starka och skojiga kryddor. Hemma har jag en hel del att välja på. Ett 70-tal burkar pryder upp två hyllor i köket. Den mest använda burken innehåller estragonört. Pirkum, kummin, malört och därmed jämförliga örter håller jag gärna i brännvin och får på så sätt en dryck som är vida överlägsen den som systemet kan erbjuda. Men jag bränner inte själv, vilket härmed försäkras!

Rolig mat är väl roligt, tycker ni inte? Det tycker jag, och därför har jag ett litet lager skojiga konserver hemma. Där finns läckerheter som skallerorm och grodlår, för att inte tala om inlagda fåglar, konserverade med näbbar, klor, fjäderskrud och allt! Det allra senaste är en sorts mexikanska maskar som jag då och då bjuder mina vänner på till nattkröken på nattkröken.

Apropå mat – för det var väl det vi talade om? – så bjöd jag för en tid sen några vänner på en riktig mexikansk biff som låg under ett berg av de mest deliciösa kryddor. Det blev en aning starkt förstås, men samtliga överlevde, och den starkaste av dem blev frisk redan efter en vecka.

Men då skulle ni varit med när vi firade Kråknedan hemma hos mig förra våren!

- Kråknedan? bävar ni. Vad är det? bleknar ni. Nått farligt och hemskt?

- O nej inte alls, snälla nån. Har ni verkligen aldrig hört talas om Kråknedan? Då ska jag berätta!

Jo, förstår ni. Kråknedan är den period av året, i mitten av april eller maj eller så, då vädret alltid brukar vara regnigt och slabbigt och dant innan våren och försommaren bryter in på allvar. Det står att läsa om i Bondepraktikan. Jag läste i den, och när jag läst färdigt inbjöd jag lite vänliga människor till en liten fest som gick helt i Kråknedans tecken. Enligt gammal tro ska allting vara trist och mörkt och gå i grått, svart och grönt under en Kråknedan-fest. Vi tog fasta på det, Susanna och jag, och dukade med grön servis på grå duk, hade svarta stearinljus i silverstakar, bjöd på svart cocktail och hade en matsedel som följer:

Elak kramsfågel

Falsk svartsoppa med ostkors (den var så falsk att den inte ens var svart!)

Gravlax

Gödkråka med illa blandad giftsvamp (det var morkulla, så det så!)

Till detta bjöds så på pirkum-, krusmynta- och malörtsdricka av olika styrka, häxmumma (vilket är en blandning av porter och champagne) samt svart Renault. För att det hela verkligen skulle gå i skrockens och dysterhetens tecken spelade riksspelman Eric Öst folkmusik under hela middagen, men han fick bara spela i moll. Och vi var förstas tretton vid bordet!

Det tycker jag är en vacker och anslående matsedel. Men här kommer en som faktiskt inte är så dum den heller. Vad tycks om följande meny:

Allmänt börsgårdsmord; Sicken spill med lösgräk; Luvad stake; Generad padda; Fläskros med motlägg; Stammlek med smörsiljeper; Fältbröd med plask; Spämmonplockad oskjuten nyrre med patronklimmon och svarvad stump; Fansaksgröt; Trocklad skjorta med gräspad vidde. *)

*) Fotnot: För de läsare som inte hört talas om dessa delikatesser förr kan avslöjas att det rör sig om (i tur och ordning): allmänt smörgåsbord, spicken sill med gräslök, stuvad lake, panerad skädda, rotmos med fläsklägg, lammstek med persiljesmör, paltbröd med fläsk, plommonspäckad nyskjuten orre med katrinplommon och stuvad svamp, grönsaksfat, choklad med vispgrädde.

Mina vänner småfoglarna

När vi talar om mina glädjeämnen får vi absolut inte glömma fåglarna. Jag är – lika litet som när det gäller matlagning - någon expert på fåglar, men jag är verkligen förtjust i de små oskyldiga kräken. Redan som pojke var jag mycket ute i skog och mark. Min pappa var jägare och svampkännare och friluftsmänniska över huvud taget, och vi tillbringade praktiskt taget varje lördag-söndag ute i naturen, bland annat vid och i en underbar koja som låg nere i Sörmland vid en sådan där fantastisk, överklig sagotjärn som man bara finner djupt inne i skogarna.

När jag sen blev musiker och arbetade varenda lördag och söndag fick jag ingen chans att ge mig ut som fågelskådare utan det fick anstå tills jag fick lite andra arbetsförhållanden, det vill säga till för en tio år sen så där. Men sen dess har jag verkligen ägnat småfoglarna ganska stort intresse, vilket ju inte minst den kan intyga som någon gång hört mig exekvera mitt lilla kvad om just småfoglarna. Där har jag också glädjen redovisa upptäckten av en del dittills så gott som okända fågelarter, bland vilka jag här endast i korthet vill nämna: uppskärran, hålltruten, smörgåsen, oärlan, kanonfinken, rostskarven, svanknölen, lutsångaren, mittbenan och stearingjusen, den sista oerhört ovanlig på våra breddgrader – den går egentligen inte norr om en tänkt linje i bäring 865 och med spetsen i en triangel som dras från norr till söder.

Jag tycker fågelintresset är ett sånt utmärkt sätt att komma upp på morgnarna och ge sig hän i moder Naturs sköte. Hur många morgnar har jag inte stått på en

vild och otillgänglig plats – i toppen av en björk, på Nova Semblas fjäll eller på min balkong därhemma – och studerat de små kräken där de yrfänas fram och tillbaka, tillbaka och fram! Och hur ofta har jag inte känt mitt hjärta slå när jag stått där! Det, ni!

Föreningar jag är med i

Jag har alltid med allvar och eftertryck hävdats att jag är en blyg och tillbakadragen man, föga lämpad att stå i offentlighetens rampljus, inte utanför mitt eget verksamhetsfält i varje fall.

Men har någon tagit hänsyn till det? Icke!

Därför har jag också, stundom mot, stundom med min vilja, blivit invald i en mängd olika föreningar, korporationer och sammanslutningar. När jag här går att redovisa för medlemskapet i några få utvalda av dessa sker det endast därför att jag vill rikta er uppmärksamhet på i vilka underliga sammanhang en person som jag kan råka!

Vi har då först *Föreningen För Flugighetens Främjande*, den korporation som jag själv startade en gång då jag var yngre än nu och något mindre allvarligt sinnad. Föreningens anda lever krav, dess låga hålls klar och brinnande. Men själva föreningen för dessvärre ett tynande liv. De flesta av oss har blivit så att säga professionellt flugiga, och vi hinner inget annat!

Sen kommer medlemskapet i *Västra Närkes Karpsskytteförening*, en organisation som jag är ytterst stolt över att få tillhöra. Karpsskytte är en ädel sport, bedriven under yttersta koncentration, med rent och ädelt sinne och under ådagaläggande av de flesta upptänkliga dygder. Tyvärr är föreningen, dess syftemål och dess mötesordning ytterst hemliga, varför jag här endast kan avslöja att karpsskyttet som sådant infördes i Sverige för ett 25-tal år sen, att det bedrivs under oerhört sträng kontroll på specialanlagda banor, att det tar mellan fyra och fem år att bli en hedersam karpsskytt (utbildningstiden för våra speciella karp-caddies är tre år och försiggår utomlands, i karpsskyttets hemland Bayern) och att det är ytterst få som har karpsskyttemärket i guld. Jag är en av dem, vilka de andra är avslöjar jag inte, inte ens för en stor summa i äkta guld!

Andra föreningar som jag är medlem i är till exempel *De Sjudderton*, en sammanslutning av för gastronomins framtid intresserade personer; vidare kan nämnas *Idealiska sällskapet* (det är ännu inte bildat, vilket gör det särskilt idealiskt) samt *Föreningen för bättre väder*, lokalavdelningen i Sollentuna med omnejd. Däremot är jag inte medlem av *Föreningen Stolgångarna*, något som i viss mån kan bero på att denna verkligt högtsyftande, ideellt inriktade förening aldrig blev till, vilket egentligen var meningen. En beklaglig brist på stolar under tänkta startåret hindrade det storslagna projektet från att genomföras.

När jag ser tillbaka ...

När jag nu ser tillbaka på mitt liv, sådant det har gestaltat sig under praktiskt taget 37 år, så slås jag i första hand av en tanke: Vad är klockan? Har jag verkligen hunnit med allt detta på denna korta tid? Tänk så mycket roligt jag fått vara med om! De lyckliga, rosenfärgade skolåren i de många rara skolor jag fick förmånen att besöka. De förträffliga tider under vilka jag intet annat hade att göra än att rastlöst föra fingrarna på båda händerna fram och tillbaka, fram och tillbaka över en pianoklaviatur – och tänk, så duktiga de var, alla som dansade efter min musik! De glada tiderna på Radiotjänst då vi fyllde ut pauserna mellan tiokaffet, lunchen, trekaffet och eftermiddagskaffet med att ordna med kapplöpningar för sköldpaddor i korridorerna! Och hela den brusande tiden med Felix, Martin, Yngve, Gunwer, Brita, Allan, Oscar, Tosse, Alice, Bibi, Torsten, Lars, Sven, Jocke, Bertil, Ivar, Nils-Arne, Vivan, Olle, Åke och lilla Frida! Tänk så mycket jag fått vara med om! Tänk så mycket jag fått se mig om! Ibland i vida världen, ibland efter nåt annat. Och tänk sådana trevliga medarbetare jag haft (har)!

Vet ni vad, jag tycker det är ganska ofattbart att jag hunnit med allt detta under mina första 37 år!

Hur ska då de nästa 37 bli? Inte sant!

Hej då, och så ses vi i morgon. Eller nån annan dag!